

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL
RHONDDA CYNON TAF
COUNTY BOROUGH COUNCIL

GWŶS I GYFARFOD PWYLLGOR

C Hanagan

Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Y Pafiliynau Parc Hen Lofa'r Cambrian

Cwm Clydach, CF40 2XX

Dolen gyswllt: Julia Nicholls - Gwasanaethau Democrataidd (01443 424098)

DYMA WŶS I CHI i gyfarfod hybrid o **GYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF** sydd i'w gynnal ar **DYDD MERCHER, 9FED CHWEFROR, 2022** am **5.00 PM.**

AMSER	EITEM	TUDALEN(N AU)
5 Munud	ITEM 1. DATGAN BUDDIANT Derbyn datganiadau o fuddiannau personol gan Aelodau yn unol â'r Cod Ymddygiad. <ol style="list-style-type: none">1. Mae gofyn i Aelodau ddatgan rhif a phwnc yr agendwm y mae eu buddiant yn ymwneud ag ef a mynegi natur y buddiant personol hwnnw; a2. Lle bo Aelodau'n ymneilltuo o'r cyfarfod o ganlyniad i ddatgelu buddiant personol sy'n rhagfarnu, rhaid iddyn nhw roi gwybod i'r Cadeirydd pan fyddan nhw'n gadael.	
10 Munud	ITEM 2. CYHOEDDIADAU	
5 Munud	ITEM 3. COFNODION Cadarnhau cofnodion o gyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar 19 Ionawr 2022 yn rhai cywir.	3 - 20
LLYWODRAETHU AGORED:		
10 Munud	ITEM 4. DATGANIADAU Yn unol â Rheol 2 o Weithdrefn Llywodraethu Agored Cyfarfodydd y Cyngor, derbyn datganiadau gan Arweinydd y Cyngor a/neu	

	Gynghorwyr sy'n Aelodau Portffolio o'r Cabinet:	
20 Munud	ITEM 5. CWESTIYNAU GAN YR AELODAU Derbyn cwestiynau'r Aelodau yn unol â Rheol 9.2 o Weithdrefn y Cyngor. (Nodwch: Caniateir hyd at 20 munud ar gyfer cwestiynau.)	21 - 28
45 Munud	ITEM 6. TRAFODAETH AR SEFYLLFA'R FWRDEISTREF SIROL Yn unol â Rheol 13 o Reolau Gweithdrefn y Cyngor (Rhan 4 o Gyfansoddiad y Cyngor) i fod yn rhan o drafodaeth yr Arweinydd.	
	RHAGLEN WAITH Y CYNGOR – ER GWYBODAETH I AELODAU Rhaglen Waith y Cyngor 2021/22	
	ADRODDIADAU'R SWYDDOGION	
10 Munud	ITEM 7. MEMORANDWM CYD-DDEALLTWRIAETH YR AELOD Derbyn adroddiad ar y cyd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol a'r Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu.	29 - 40
	ITEM 8. MATERION BRYD Trafod unrhyw faterion sydd, yn ôl doethineb y Cadeirydd, yn faterion brys yng ngoleuni amgylchiadau arbennig.	

Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu

At: Pob Aelod o'r Cyngor

Cyngor Rhondda Cynon Taf

Cofnodion o gyfarfod rhithwir y Cyngor a gafodd ei gynnal ddydd Mercher 19 Ionawr 2022 am 5pm.

Cynghorwyr y Fwrdeistref Sirol – Aelodau o'r Cyngor oedd yn bresennol:-

Y Cynghorydd S Powderhill (Cadeirydd)

Y Cynghorydd G Hughes	Y Cynghorydd M Adams
Y Cynghorydd J Barton	Y Cynghorydd S Belzak
Y Cynghorydd R Bevan	Y Cynghorydd H Boggis
Y Cynghorydd J Bonetto	Y Cynghorydd S Bradwick
Y Cynghorydd J Brencher	Y Cynghorydd A Calvert
Y Cynghorydd G Caple	Y Cynghorydd A Chapman
Y Cynghorydd A Cox	Y Cynghorydd A Crimmings
Y Cynghorydd J Cullwick	Y Cynghorydd G Davies
Y Cynghorydd L De Vet	Y Cynghorydd J Edwards
Y Cynghorydd J Elliott	Y Cynghorydd S Evans
Y Cynghorydd S Evans	Y Cynghorydd M Forey
Y Cynghorydd A. Fox	Y Cynghorydd H Fychan
Y Cynghorydd E George	Y Cynghorydd D Grehan
Y Cynghorydd E Griffiths	Y Cynghorydd M Griffiths
Y Cynghorydd J Harries	Y Cynghorydd G Holmes
Y Cynghorydd L Hooper	Y Cynghorydd P Howe
Y Cynghorydd J. James	Y Cynghorydd P Jarman
Y Cynghorydd K Jones	Y Cynghorydd L Jones
Y Cynghorydd W. Jones	Y Cynghorydd R Lewis
Y Cynghorydd W Lewis	Y Cynghorydd C Leyshon
Y Cynghorydd A Morgan	Y Cynghorydd S Morgans
Y Cynghorydd M Norris	Y Cynghorydd D Owen-Jones
Y Cynghorydd M Powell	Y Cynghorydd S Rees
Y Cynghorydd A Roberts	Y Cynghorydd J Rosser
Y Cynghorydd G Stacey	Y Cynghorydd E. Stephens
Y Cynghorydd G Thomas	Y Cynghorydd S Trask
Y Cynghorydd W Treeby	Y Cynghorydd R Turner
Y Cynghorydd L Walker	Y Cynghorydd M Weaver
Y Cynghorydd M Webber	Y Cynghorydd E Webster
Y Cynghorydd D Williams	Y Cynghorydd J Williams
Y Cynghorydd R Williams	Y Cynghorydd T Williams
Y Cynghorydd R Yeo	

Swyddogion oedd yn bresennol

Mr C Bradshaw, Prif Weithredwr
Mr B Davies, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyllid a Digidol
Mr R Evans, Cyfarwyddwr Materion Adnoddau Dynol
Mr C Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democraataidd a Chyfathrebu
Mr P Mee, Cyfarwyddwr Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant
Mr A Wilkins, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiol
Mr R Waters, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Rheng Flaen

104 Ymddiheuriadau

Cafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth Gynghorwyr y Fwrdeistref Sirol A Davies-Jones, J Davies, M Fidler Jones, G Jones, G Hopkins, K Morgan, S Pickering, S Powell, S Rees-Owen, W Owen a M Tegg.

105 Datganiadau o Fuddiant

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, cafodd y datganiadau o fuddiant personol canlynol eu gwneud ynglŷn â'r agenda:

Eitem 4 ar yr Agenda – Siaradwr Cyhoeddus

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol M Powell – “Mae Parc Ynysangharad yn fy ward, ac rydw i wedi bod yn galw am barc sgelfrio ar gyfer y parc”.

Eitem 8 ar yr Agenda - Cyllideb Refeniw 2022/23 - Setliad Llywodraeth Leol Dros Dro

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol P Jarman - "Rwyf wedi cael gollyngiad gan y Pwyllgor Safonau i siarad a phleidleisio ar faterion yn ymwneud â'r gyllideb bresennol a'r gyllideb arfaethedig ar gyfer 2022/23.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol M Powell – “Mae fy ngwraig i'n gweithio i'r awdurdod”.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol J Harries – “Mae fy Nhad yn cael ei gyflogi gan yr awdurdod lleol”.

Cafodd datganiad o fuddiant personol pellach ei wneud nes ymlaen yn y cyfarfod (gweler Cofnod Rhif 113) gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol L Walker – “Rwy'n datgan buddiant gan fy mod i'n aelod o Gyngor Cymuned Llanilltud Faerdref”

Eitem 8 ar yr Agenda - Adroddiad Blynyddol Cronfa Deddf yr Eglwys yng Nghymru 2020/21

Datganodd Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol R Bevan fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu – “Fi yw'r Aelod o'r Cabinet sy'n gyfrifol am weinyddu'r gronfa”.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol M Norris - "Rwyf yn aelod o fwrdd grŵp cymunedol, Ymddiriedolaeth Pentref Cambrian. Mae sôn amdano yn yr adroddiad"

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol R Lewis – “Cyfeirir at Ymddiriedolaeth Amgueddfa Cwm Cynon yn yr adroddiad, rydw i hefyd yn aelod o Grŵp Cyfeillion yr Amgueddfa”.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Crimmings – “Rwy'n ymddiriedolwr i Grŵp Cyfeillion Parc Aberdâr, sydd wedi derbyn cyllid yn rhan o Ddeddf yr Eglwys yng Nghymru”.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol S Rees – "Rwy'n Ymddiriedolwr i Grŵp Cyfeillion Parc Aberdâr, rydw i hefyd yn aelod o Grŵp Cyfeillion Amgueddfa Aberdâr".

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol G R Davies – "Rwyf yn Ysgrifennydd Blaen-cwm yn Nhrefherbert ac rwyf hefyd ar bwyllgor Clwb Tennis Cwm Rhondda, sydd wedi derbyn arian o'r gronfa".

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol J Barton – "Rwy'n ymddiriedolwr ar Lyfrgell Cymuned Beddau a Thŷ-nant sydd wedi derbyn grant gan Ddeddf yr Eglwys yng Nghymru yn y gorffennol"

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol J Cullwick – "Rwy'n aelod o'r Eglwys Fethodistaidd yng Nghymru"

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol S Bradwick – "Fi yw Ysgrifennydd Cymdeithas Rhandiroedd Maes-y-ffynnon yn Aberdâr, roedden ni wedi derbyn arian yn rhan o Ddeddf yr Eglwys yng Nghymru ychydig flynyddoedd yn ôl".

Eitem 12 ar yr agenda - Gweithgor Trosolwg a Chraffu – Datblygu seilwaith trafnidiaeth ar gyfer y dyfodol yn Rhondda Cynon Taf

Cafodd datganiad o fuddiant personol pellach ei wneud nes ymlaen yn y cyfarfod (gweler Cofnod Rhif 117) gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol J James – "Rwyf wedi bod yn gweithio gyda Chymdeithas Twannel Cwm Rhondda yn rhan o fy nyletswyddau yn y Senedd"

Eitem 8 ar yr Agenda – Rhybudd o Gynnig (B)

Cafwyd datganiad o fuddiant personol pellach nes ymlaen yn y cyfarfod (gweler Cofnod Rhif 118) gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol M Powell – "Mae gen i dros 40 mlynedd o brofiad o weithio yn y diwydiant gwresogi a gwaith plymwr".

106 Cyhoeddiadau

Roedd y Cynghorydd J Bonetto yn drist o gyhoeddi bod ei chyfnod hi fel Maer yn dod i ben a dywedodd y byddai gwybodaeth am ei helusennau a'r arian a godwyd yn cael ei chyhoeddi'n fuan. Mae hi'n edrych ymlaen at ymgymryd â'i rôl newydd fel Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant, gan adeiladu ar y gwaith gwella a buddsoddi a gyflawnwyd gan y Cynghorydd Rosser. Dymunodd y Cynghorydd Bonetto ddiolch i'r Arweinydd am roi'r cyfle iddi ymgymryd â'r swydd hon.

Cyhoeddodd y Cynghorydd S Bradwick y byddai'n dringo Pen Y Fan yn ystod Wythnos Ymwybyddiaeth Awtistiaeth ar gyfer yr elusen ac i gefnogi'r achos teilwng hwn.

Cyhoeddodd y Cynghorydd P Jarman farwolaeth cyn Brif Weithredwr Cyngor Bwrdeistref Cwm Cynon, Mr Tony Bessent Roberts OBE a thalodd deyrnged iddo trwy rannu rhai o'i lwyddiannau niferus megis derbyn rôl sydd ddim yn rôl cyfarwyddwr a chydabod ei rôl yn rhan o hanes y Tŵr. Roedd y Cynghorydd Jarman yn dymuno anfon ei chydymdeimlad at ei deulu.

Roedd y Cynghorydd Sheryl Evans yn dymuno dweud diolch arbennig i garfanau

casglu'r Cyngor a gwirfoddolwyr sy'n casglu sbwriel ar ran ei hetholwyr.

107 Cofnodion

PENDERFYNODD y Cyngor gymeradwyo cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd 2021 am 5pm a chofnodion y cyfarfod hybrid a gynhaliwyd ar 15 Rhagfyr 2021 yn rhai cywir.

108 Cwestiynau gan y Cyhoedd

Cafodd yr Aelodau wybod y byddai ymateb ysgrifenedig oddi wrth yr Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Amgylchedd, Hamdden a Gwasanaethau Treftadaeth, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Crimmings, yn cael ei ddarparu i Mr Marshmann, a gyflwynodd y cwestiwn gan y cyhoedd.

109 Datganiadau

Fel sydd eisoes wedi'i gyhoeddi, dywedodd yr Arweinydd y byddai'r newidiadau i Aelodaeth y Cabinet o dan Gynllun Dirprwyo'r Arweinydd yn dod i rym o 20 Ionawr 2022. Roedd yr Arweinydd yn falch o gyhoeddi y byddai'r Cynghorydd J Bonetto a'r Cynghorydd G Caple yn ymuno â'i Gabinet. Talodd deyrnged i'r Cynghorwyr G Hopkins a J Rosser am eu gwaith caled a'u hymroddiad i'r Cabinet a dymunodd bob dymuniad da i'r Cynghorydd Rosser gyda'i hymddeoliad yn dilyn ei chyhoeddiad.

Roedd yr Arweinydd wedi cydnabod y gwaith caled y mae'r Cynghorydd Rosser wedi'i wneud mewn perthynas â buddsoddiadau i wasanaethau addysg megis cynlluniau Ysgolion yr 21 Ganrif, ymgysylltu â phartneriaid eraill dros gyfnod o 7 blynedd a'r gwaith y mae'r Cynghorydd Hopkins wedi'i wneud o ran chwarae rôl allweddol wrth drawsnewid y gwasanaethau cymdeithasol ac arwain ar ddatblygu Gofal Ychwanegol yn RhCT, y buddsoddiad mwyaf ers sbel hir, yn ogystal â'r gefnogaeth y mae ef wedi'i rhoi i staff, rheolwyr a defnyddwyr y gwasanaethau gofal cymdeithasol drwy gydol y pandemig (fel y mae'r Cynghorydd Rosser wedi'i wneud).

Cyhoeddodd yr Arweinydd y bydd Cynllun Dirprwyo'r Arweinydd yn cael ei ddiweddarau a'i rannu â'r holl Aelodau maes o law.

110 Cwestiynau gan yr Aelodau

Cafwyd ymddiheuriad am absenoldeb gan Gynghorydd G Jones a chafodd yr Aelodau wybod na fyddai cwestiwn 6 yn cael ei gyflwyno i Gadeirydd y Pwyllgor Craffu ar faterion Cyllid a Chyflawniad.

1. Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol J Edwards i Arweinydd y Cyngor – Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A Morgan:

“All yr Arweinydd roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith gwella sy'n cael ei gyflawni ar geuffosydd Ynys-hir, yn enwedig ger Teras y Waun?”

Ymateb gan yr Arweinydd:

Dywedodd yr Arweinydd, yn dilyn arolwg o'r geuffos, y cwrs dŵr agored a'r

Ilinellau cwlfwr caeedig, fod difrod sylweddol uwchlaw Trem y Faner. Cafodd gwaith leinio strwythurol gwerth dros £110,000 ei gwblhau yn ystod Haf 2021. Gosodwyd tyllau archwilio ychwanegol hefyd. Dechreuodd y gwaith ar y ddau gwrs dŵr uwchlaw Teras y Waun ar ddiwedd yr Hydref ond bu oedi gyda'r gwaith oherwydd tywydd garw. Cadarnhaodd yr Arweinydd y byddai'r gwaith wedi'i gwblhau erbyn mis Mawrth 2022. Mae rhaglen gyfredol yn dangos buddsoddiad gwerth rhwng £175,000-£200,000 i ddatrys y problemau yn yr ardal. Mae'r rhaglen wedi'i hariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru yn dilyn Storm Dennis.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

2. Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol L. Walker i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol J. Rosser:

“All yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant amlinellu'r cynnydd sydd wedi'i wneud mewn perthynas â'r safle arfaethedig ar gyfer yr Ysgol Arbennig newydd yn RhCT a pha gamau sydd wedi'u cymryd, os o gwbl, o ran materion cyllid a'r broses adeiladu gan ystyried problemau capasiti parhaus mewn ysgolion arbennig? ”

Ymateb gan y Cyngorydd Rosser

Dywedodd y Cyngorydd Rosser mai hwn fyddai ei chwestiwn olaf fel Aelod o'r Cabinet ac mae hi'n falch o'i gwaith buddsoddi mewn perthynas â chyfleusterau ysgolion arbennig a sicrhau cyllid ar gyfer datblygu safle ysgol newydd. Mae Rhaglen Band B Ysgolion yr 21ain Ganrif y Cyngor wedi cael ei chymeradwyo gan Lywodraeth Cymru. Mae ysgol arbennig newydd wedi'i chynnwys yn rhan o'r rhaglen yma, mae cyllid hefyd wedi'i gynnwys yn rhan o'r buddsoddiad yn amodol ar gymeradwyo'r achos busnes angenrheidiol a'r broses graffu gan Lywodraeth Cymru. Cadarnhaodd y Cyngorydd Rosser fod y Cyngor bellach wedi cyrraedd y cam dichonoldeb, mae'r cynnydd yn unol ag amserlenni'r rhaglen Band B gyfredol.

Cwestiwn Ategol gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol L Walker

“All yr Aelod o'r Cabinet roi unrhyw wybodaeth o ran amserlenni a pha ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda staff yr ysgol ynglŷn â'r adeilad newydd hwn?”

Ymateb gan y Cyngorydd J Rosser:

Dywedodd y Cyngorydd Rosser fod Swyddogion o fewn y Gyfarwyddiaeth Addysg yn rheoli'r galw am leoedd ysgol, yn unol â'r Cod Derbyniadau Ysgol 2013 a Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg Cymru 2018 a bod Swyddogion yn gweithio'n agos gyda'r holl Benaethiaid yn hyn o beth. Mae prosiectau i gynyddu nifer yr adeiladau ar y gweill mewn dwy ysgol, Ysgol Hen Felin ac Ysgol Tŷ Coch a chwblhawyd addasiadau mewnol yn ddiweddar yn Ysgol Tŷ Coch ac Ysgol Arbennig Lôn y Parc i reoli nifer y lleoliadau hysbys, presennol a'r lleoliadau a ragwelir. Cadarnhaodd y Cyngorydd Rosser nad yw unrhyw ysgol arbennig y Cyngor yn wynebu mwy o geisiadau na nifer y lleoedd sydd ar gael a bod y Cyngor yn hyrwyddo safonau addysgol uchel yn lleol yn barhaus i sicrhau mynediad teg i addysg fel y mae modd ei weld o edrych ar lefel y buddsoddiadau a glustnodwyd ar gyfer y cynigion newydd a chyffrous ar

gyfer yr ysgolion.

3. Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol R Turner i Arweinydd y Cyngor, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A. Morgan:

“A wnaiff yr Aelod o'r Cabinet sy'n gyfrifol am y Priffyrdd roi'r wybodaeth ddiweddaraf am Bont Droed Llanharan?”

Ymateb gan yr Arweinydd:

Dywedodd yr Arweinydd fod y bont wedi'i chau ym mis Medi 2021 oherwydd diffygion diogelwch a nodwyd. Y bwriad oedd cael gwared ar y bont droed i gerddwyr dros gyfnod gwyliau'r Nadolig; fodd bynnag, torrodd y craen i lawr ar y safle a bu'n rhaid i Network Rail ei gasglu. Mae'r gwaith i symud y cynllun hwn yn ei flaen wedi parhau a chyhoeddodd yr Arweinydd y bydd y craen yn cael ei osod ar y safle nos yfory. Bydd y bont yn cael ei thynnu oddi yno dros nos ac yn cael ei symud i'r tir cyferbyn â'r safle a'i rhannu'n darnau. Dywedodd yr Arweinydd fod contractwr newydd wedi'i benodi i fwrw ymlaen â'r bont newydd y mae disgwyl iddi fod yn ei lle a'i chwblhau erbyn mis Gorffennaf 2022 gan ddibynnu ar nifer o ffactorau hollbwysig.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

4. Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol T Williams i Arweinydd y Cyngor - Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A. Morgan:

“All yr Arweinydd roi trosolwg o'r gwaith sydd wedi'i gwblhau hyd yma er mwyn helpu i ddiogelu trigolion Teras Bronallt yn Abercwmboi rhag llifogydd, ac a all yr Arweinydd hefyd amlinellu p'un a oes modd cymryd camau pellach?”

Ymateb gan yr Arweinydd:

Cadarnhaodd yr Arweinydd fod mesurau atal llifogydd wedi'u cynnig i 42 eiddo yn Nheras Bronallt, mae'r rhain yn cynnwys llifddorau, bagiau tywod a sachau llifogydd brys. Mae 24 o'r 42 eiddo wedi derbyn yr holl fesurau. Mae Swyddogion bellach yn y broses o drafod opsiynau gyda thrigolion eraill gan fod rhai yn pryderu am yr effaith bosibl ar eu heiddo. Dywedodd yr Arweinydd fod y gwaith ar y daliwr malurion uchaf ar yr un brif geuffos wedi costio £40,000, mae gwaith gwerth £160,000 wedi'i gyflawni i ehangu'r geuffos ac adnewyddu'r bibell danddaearol ar Deras Bronallt. Mae gwaith ar fin dechrau ar y gilfach ar Deras Mostyn, cost y gwaith yma fydd rhwng £95,000 a £100,000 ac mae gwaith o nodi cynlluniau pellach ar gyfer yr ardal yn parhau.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

5. Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol H Boggis i Ddirprwy Arweinydd y Cyngor, Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol M. Webber:

“A wnaiff y Dirprwy Arweinydd roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y cynnydd sydd wedi'i wneud o ran gweithredu Cynllun Gwarant Cyfweliad ar gyfer Cyn-filwyr y Lluedd Arfog, yn dilyn penderfyniad y Cabinet?”

Ymateb y Dirprwy Arweinydd:

Dywedodd y Dirprwy Arweinydd fod y Cabinet wedi rhoi caniatâd i ddatblygu a gweithredu'r cynllun gwarantu cyfweliad yn ei gyfarfod ar 4 Hydref 2021. Mae'r cynllun wedi bod ar waith ar gyfer milwyr wrth gefn a chyn-filwyr ers 1 Ionawr 2022. Mae'r ymrwymiad ychwanegol yn dangos cefnogaeth y Cyngor i gymuned y Lluoedd Arfog ac yn parhau cyfamod y Lluoedd Arfog y mae'r Cyngor wedi'i lofnodi. Mae'r Cyngor hefyd yn dal y Wobr Safon Aur am lefel y gwaith sy'n cael ei wneud gyda'r Lluoedd Arfog a'r ymrwymiad parhaus.

Eglurodd y Dirprwy Arweinydd fod y cynllun gwarantu cyfweliad yn sicrhau bod cyn-filwyr a milwyr wrth gefn sy'n bodloni meini prawf hanfodol y swydd a hysbysebwr yn sicr o gael cyfweliad. Cydnabuwyd y gall aelodau o'r Lluoedd Arfog ddod â sgiliau a rhinweddau gwerthfawr ac y mae modd eu trosglwyddo i'r gweithlu. Yn ogystal â'r cynllun gwarantu cyfweliad, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i hysbysebu swyddi sy'n berthnasol i Gymuned y Lluoedd Arfog yn rhan o'r CTP, yn ogystal â'u cynnwys yn rhan o'r broses hysbysebu arferol. I gloi, rhoddodd y Dirprwy Arweinydd sicrwydd bod yr Awdurdod Lleol wedi ymrwymo i gyfamod y Lluoedd Arfog ac y bydd yn parhau â'i waith gyda theuluoedd y Lluoedd Arfog ledled y fwrdeistref sirol.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ategol.

6. Cwestiwn gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Jones i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion yr Amgylchedd, Hamdden a Gwasanaethau Treftadaeth - Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol A. Crimmings:

"All yr Aelod Cabinet roi'r wybodaeth ddiweddaraf am Bafiliwn Parc Blaenrhondda"

Ymateb y Cynghorydd A Crimmings:

Ymatebodd y Cynghorydd Crimmings drwy nodi bod Pafiliwn Parc Blaenrhondda mewn cyflwr gwael a'i bod yn cydnabod gwerth y pafiliwn i'r gymuned. Cafodd y pafiliwn newydd ei gymeradwyo yn rhan o Raglen Gyfalaf y Parciau 2021 ond o ganlyniad i fynediad cyfyngedig i'r parc, rhoddwyd gorau i'r cynllun i osod adeilad dros dro. Rhoddodd y Cynghorydd Crimmings sicrwydd y bydd hyn yn flaenoriaeth yn amodol ar gymeradwyo'r Rhaglen Buddsoddi Cyfalaf ar gyfer 2022/23.

Cwestiwn ategol gan Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Jones:

"Mae adnewyddu'r cyfleuster yr un mor bwysig i'r gymuned â llefydd eraill megis Parc y Darren. Nid bai'r gymuned yw hi bod mynediad cyfyngedig i'r parc. Oes modd i chi bennu dyddiad cwblhau ar gyfer y gwaith. Mae'r parc yn cael ei ddefnyddio ar gyfer chwaraeon, yn ogystal â bowls, ac yn cael ei ddefnyddio gan y gymuned a phensiynwyr."

Ymateb y Cynghorydd A Crimmings:

Roedd y Cynghorydd Crimmings wedi cydnabod gwerth y parc i'r trigolion a dywedodd y byddai diweddariadau rheolaidd yn cael eu darparu i'r gymuned ond nid oedd modd iddi bennu dyddiad cwblhau ar hyn o bryd. Rhoddodd y Cynghorydd Crimmings sicrwydd bod y Cyngor yn parhau i weithio'n agos gyda chlybiau chwaraeon ledled y Fwrdeistref Sirol, gan gydnabod eu pwysigrwydd.

7. Cwestiwn gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol W Treby i'r Aelod o'r Cabinet ar faterion Gwasanaethau i Blant, Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol C Leyshon: -

“All yr Aelod o'r Cabinet roi'r wybodaeth ddiweddaraf am Apêl Siôn Corn a'r haelioni enfawr a ddangoswyd gan drigolion a busnesau?”

Ymateb y Cyngorydd C Leyshon:

Dyweddodd y Cyngorydd Leyshon fod amserlenni Apêl Siôn Corn wedi'u hystyngiadau ym mis Rhagfyr oherwydd yr heriau sy'n gysylltiedig â Phandemig Covid, er mwyn rhoi rhagor o amser i bobl roi anrhegion. O ganlyniad i hyn, cafodd pob plentyn ar y rhestr anrhegion Nadolig. Oherwydd y pandemig, methodd nifer o sefydliadau gyfrannu at yr apêl megis Prifysgol Morgannwg ac Undeb Myfyrwyr De Cymru a oedd wedi casglu a dosbarthu dros 1,500 o anrhegion yn y deng mlynedd diwethaf. Eleni casglwyd 50 bag o anrhegion ganddyn nhw. Roedd tua 1,862 o roddion ac roedd rhai o'r rhoddwyr mwyaf yn cynnwys Gwasanaeth Gwaed Cymru, Eglwys Bethel Bush, Y Bathdy Brenhinol, Y Fagloriaeth Ryngwladol, Rhwydwaith Recriwtio Cymru, Coleg y Cymoedd, Gwasanaethau Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi, Ysgol Gynradd Hirwaun, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Chlwb Pêl-droed i Ferched Tref Pontypridd.

Roedd y Cyngorydd Leyshon wedi diolch i holl staff yr awdurdod lleol a phawb a gymerodd ran ac a helpodd yr apêl yn enwedig trigolion unigol a theuluoedd RhCT a oedd hefyd yn wynebu heriau yn ystod Pandemig Covid-19.

111 Rhaglen Waith y Cyngor 2021-2022

Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu nad oedd unrhyw newidiadau i Raglen Waith y Cyngor 2021/22 sydd eisoes wedi'i mabwysiadu a'i chyhoeddi. Bydd manylion y trefniadau ar gyfer Dadl Flynyddol yr Arweinydd yn cael eu rhannu cyn y cyfarfod a dywedodd y byddai cyfarfod y Cyngor ar 2 Mawrth 2022 yn cael ei ddileu o'r calendr.

112 Archwilio Cymru – Crynodeb Archwilio Blynyddol 2021 (Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf)

Cyflwynodd Rheolwr Archwilio Cyflawniad, Archwilio Cymru, Grynoded Archwilio Blynyddol RhCT ar gyfer 2020/21 a chadarnhaodd fod Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor wedi trafod y mater.

Cyfeiriodd y Rheolwr Archwilio Cyflawniad at feysydd gwaith eraill a gafodd eu cwblhau gan Archwilio Cymru wrth ymateb i bandemig Covid-19. Mae'r rhain yn cynnwys y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu yng Nghymru, cyflenwad Cyfarpar Diogelu Personol ac adroddiad ynghylch cyflwyno rhaglen frechu Covid-19 yng Nghymru. Mae'r cynlluniau adfer ar draws yr awdurdodau lleol, sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad, wedi arwain at gyfarfodydd rheolaidd gyda swyddogion i ddeall eu hymatebion a bydd eu cynlluniau adfer unigol yn fater parhaus. I gloi, rhoddwyd trosolwg o waith parhaus a gwaith arfaethedig Archwilio Cymru ar gyfer y dyfodol, megis astudiaeth genedlaethol ar gyfer lleihau allyriadau carbon, adfywio canol trefi ac adolygiad o faterion llywodraethu lefel uchel sy'n ymwneud â Phartneriaeth Iechyd Cwm Taf Morgannwg.

Wrth ymateb i ymholiad ynglŷn â data cymharol mewn perthynas â chronfeydd

ariannol wrth gefn y mae modd eu defnyddio sydd gan awdurdodau lleol eraill, cadarnhawyd y byddai Archwilio Cymru yn casglu ac yn darparu'r data hwn ar ôl y cyfarfod.

Yn dilyn trafodaeth mewn perthynas ag Adroddiad Crynodeb Archwilio Blynyddol RhCT ar gyfer 2020/21, **PENDERFYNWYD** nodi'r wybodaeth sydd yn yr adroddiad.

113 **Cyllideb Refeniw 2022/23 - Setliad Llywodraeth Leol Dros Dro**

Rhannodd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol wybodaeth mewn perthynas â'r Setliad Llywodraeth Leol Dros Dro ar gyfer 2022/23 a gyhoeddwyd ar 21 Rhagfyr 2021 gan gyfeirio at ei adroddiad a chyflwyno sylwadau cychwynnol ar effaith debygol y setliad dros dro ar ddarparu gwasanaethau'r Cyngor.

Rhannodd y Cyfarwyddwr y prif benawdau data o'r setliad â'r Aelodau fel sydd wedi'u nodi yn adran 4. Rhoddodd wybod am y cynnydd gwerth 9.4% (+£437M) ledled Cymru a bod disgwyl i adnoddau'r Cyngor yma gynyddu i 8.4% Mae lefelau setliad dangosol dros dro hefyd wedi'u cynnwys ar gyfer y 2 flynedd ddilynol ar gyfradd o 3.5% a 2.4% yn y drefn honno, sy'n awgrymu bod cyfnod mwy heriol o'n blaenau. Mae nifer o drosglwyddiadau i'r setliad hefyd wedi'u nodi yn adran 4 yn ogystal â gostyngiad gwerth £2.165miliwn o ran cyllid cyfalaf y Cyngor.

Mae'r setliad yn fwy cadarnhaol na'r hyn a gafodd ei gynllunio yn rhan o gynllun ariannol tymor canolig diweddaraf y Cyngor ac mae hefyd yn adlewyrchu sylfaen costau a phwysau cynyddol sylweddol ar wasanaethau'r Cyngor. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi dod â'r Gronfa Galedi i ben. Mae'r gronfa yma'n ad-dalu llywodraeth leol am gostau a cholledion incwm o ganlyniad i'r pandemig. Mae'r rhagamcanion yn nodi y bydd y cymorth gan y gronfa eleni'n cyfateb i £30miliwn. Bydd rhywfaint o'r cyllid yma ar gyfer risgiau ariannol allweddol y mae angen eu rheoli yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf a thu hwnt.

Mae'r gofynion cynyddol o ran y gyllideb wedi'u nodi ac mae'r rhain yn cynnwys cyllid i dalu am gynnydd mewn nifer o feysydd megis cyfraniadau YG cyflogwyr sy'n gysylltiedig ag Ardoll Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth y DU, talu'r Cyflog Byw Sylfaenol sydd wedi cynyddu o £9.50 i £9.90 yr awr i ddarparwyr gofal cymdeithasol ledled RhCT, costau ychwanegol sy'n gysylltiedig â Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg, chwyddiant ar draws y Cyngor a'r pwysau ar y gadwyn gyflenwi gan gynnwys costau gweithwyr, costau parhaus sy'n ymwneud â'r pandemig e.e. gwasanaethau gwastraff a chostau lleoliadau arbenigol y sector gofal cymdeithasol. Mae pob un o'r rhain wedi'u nodi yn nhabl 2 yr adroddiad, gan gyfateb i gynnydd net gwerth £11.7miliwn yn y gyllideb ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Dywedodd y Cyfarwyddwr fod effaith gyfunol y setliad dros dro a'r gofynion cyllideb sylfaenol wedi'u diweddarau wedi'u nodi yn Nhabl 3, yn erbyn bwch yn y gyllideb o £9.2M adeg y cam cynllunio ariannol tymor canolig, gan dybio y byddai setliad o 4%. Mae'r gofyniad ychwanegol o ran y gyllideb, ar ôl eu gosod yn erbyn yr adnoddau ychwanegol a ddarparwyd ar lefel y setliad dros dro yn arwain at fwch yn y gyllideb gwerth £229,000.

Yn dilyn ei grynodedb, dywedodd y Cyfarwyddwr y byddai'r Cabinet yn mynd ati i drafod ei strategaeth gyllideb ddrafft ar gyfer y flwyddyn nesaf, gan gynnwys unrhyw arbedion effeithlonrwydd, lefelau Treth y Cyngor, adnoddau ar gyfer ysgolion a gwasanaethau eraill y Cyngor. Bydd trefniadau cynllunio ariannol tymor canolig y Cyngor yn parhau i fod yr un mor bwysig ag erioed yn y dyfodol.

I gloi, dywedodd y Cyfarwyddwr y byddai'r setliad terfynol yn cael ei gyhoeddi'n gynnar ym mis Mawrth a mater i'r Cyngor fydd cymeradwyo'i gynnigion terfynol a lefelau Treth y Cyngor ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Roedd yr Aelodau wedi croesawu bod y Setliad Llywodraeth Leol dros dro ar gyfer 2022/23 wedi'i gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru. Yn dilyn trafodaeth, roedd y Cyfarwyddwr wedi ymateb i sawl ymholiad, megis darpariaeth grant penodol Prydau Ysgol am Ddim ar gyfer Dysgwyr Ysgolion Cynradd fel y cytunwyd yn rhan o Gytundeb Cydweithio Plaid Cymru, gwerth £40miliwn ar gyfer 2022/23, £70miliwn ar gyfer 2023/24 a £90miliwn ar gyfer 2024/25.

PENDERFYNWYD:

1. Nodi bod Setliad Llywodraeth Leol Dros Dro ar gyfer 2022/23, wedi'i gyhoeddi gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol ar 21 Rhagfyr 2021;
2. Nodi bod disgwyl i'r Setliad Llywodraeth Leol terfynol gael ei gyhoeddi yn gynnar ym mis Mawrth 2022; a
3. Nodi'r dull o ran ymgynghori ar gyllideb 2022/23 fel sydd wedi'i bennu eisoes.

(Noder: Cyhoeddodd Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol L Walker y buddiant personol a ganlyn - "Hoffwn ddatgan fy mod i'n Aelod o Gyngor Cymuned Llanilltud Faerdref"

114 Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol ei adroddiad a oedd yn nodi'r angen i fynd ati i drafod yn flynyddol a ddylid adolygu neu ddisodli Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor cyfredol y Cyngor ("CTRS") a'r angen i fabwysiadu cynllun erbyn 31 Ionawr 2022.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr nad oes unrhyw newidiadau arfaethedig i'r cynllun a'r gostyngiadau lleol cyfredol; ac mae Llywodraeth Cymru wedi diweddarau eu rheoliadau i adlewyrchu'r cyfraddau uwchraddio mewn perthynas â'r newidiadau ehangach a chenedlaethol o ran budd-daliadau. Cafodd y rheoliadau wedi'u diwygio eu trafod a'u cymeradwyo gan Lywodraeth Cymru ddoe.

Ar ôl trafod yr adroddiad, **PENDERFYNWYD:**

1. Nodi a gweithredu darpariaethau'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig ac unrhyw newidiadau sydd i'w gwneud i'r rheoliadau hynny oherwydd y Rheoliadau Diwygio fel Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor lleol y Cyngor ar gyfer 2022/23, yn unol â'r gostyngiadau lleol y gall y Cyngor

eu gweithredu;

2. Nodi canlyniad y broses ymgynghori a gynhaliodd y Cyngor ar y gostyngiadau lleol sy'n berthnasol i'r Cynllun Gostyngiad Treth y Cyngor ar gyfer 2022/23; a

3. Cadarnhau'r disgresiwn sy'n berthnasol ar gyfer Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor lleol y Cyngor ar gyfer 2022/23, fel sydd wedi'i nodi ym mharagraff 5.3 (Tabl 2) yr adroddiad.

115 Adroddiad Blynyddol Cronfa Deddf yr Eglwys yng Nghymru 2020/2021

Yn ei adroddiad, ceisiodd y Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Digidol sêl bendith Cynghorwyr mewn perthynas â Datganiad o Gyfrifon Cronfa Deddf yr Eglwys yng Nghymru ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth, 2021; a **PHENDERFYNWYD**:

1. Cymeradwyo a nodi Adroddiad Blynyddol Cronfa Deddf yr Eglwys yng Nghymru a Datganiadau Ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2020/2021 (Atodiad 1);
2. Cymeradwyo a nodi'r Llythyr o Gynrychiolaeth mewn perthynas â Chronfa Deddf yr Eglwys yng Nghymru (Atodiad 2 yr adroddiad); a
3. Trafod adroddiad yr Archwiliwr Allanol (Atodiad 3).

116 Penderfyniadau Brys o dan Swyddogaethau Gweithredol

Yn unol â Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu 17.2(a), cyflwynodd Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu drosolwg o'r Penderfyniadau Brys a gyflwynwyd gan Bwyllgor y Cabinet a Phenderfyniadau Dirprwyedig Swyddog Allweddol Brys a gyflwynwyd y tu allan i Bwyllgor y Cabinet yn ystod y cyfnod Hydref - Rhagfyr 2021.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD** nodi'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad.

117 Gweithgor Trosolwg a Chraffu – Datblygu seilwaith trafndiaeth ar gyfer y dyfodol yn Rhondda Cynon Taf

Cyflwynodd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu ganfyddiadau ac argymhellion y Gweithgor Trosolwg a Chraffu a sefydlwyd i fynd i'r afael â 'Datblygu seilwaith trafndiaeth ar gyfer y dyfodol yn Rhondda Cynon Taf' yn dilyn y Rhybudd o Gynnig a drafodwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar yr [18 Medi 2019](#). Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu wedi cymeradwyo'r adroddiad a'r argymhellion yn ystod ei gyfarfod ar 9 Rhagfyr 2021.

Dywedodd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu fod cynnydd wedi'i arafu gan Bandemig Covid-19, yn dilyn y cyfarfod cyntaf yn 2019 a'i fod wedi gofyn am sylwadau gan Aelodau Lleol a rhanddeiliaid. Roedd Aelodau'r Gweithgor wedi cydnabod bod llawer wedi newid ledled y map trafndiaeth integredig a'r cyfeiriad a gafodd ei osod gan Lywodraeth Cymru sydd

wedi'i adlewyrchu yn yr adroddiad terfynol. I gloi, roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth wedi diolch i Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Rheng Flaen, am y cymorth a roddodd i'r Gweithgor Craffu.

Wrth ymateb i ymholiad ynghylch Moratoriwm Llywodraeth Cymru, dywedodd Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu fod y Gweithgor, ar y cyfan, yn cytuno bod y cynlluniau ffyrdd yn parhau i fod yn bwysig os oes buddion economaidd.

Cadarnhaodd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Rheng Flaen fod cynllun ailagor Twnnel Cwm Rhondda yn cael ei drafod ar hyn o bryd. Ychwanegodd y byddai adroddiad mewn perthynas ag ymestyn y rheilffordd o Dreherbert i Dynewydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet erbyn diwedd y flwyddyn ariannol yn rhan o astudiaeth ehangach sy'n canolbwyntio ar wella cysylltiadau trafnidiaeth â'r Cymoedd Canol. Roedd y Cyfarwyddwr hefyd wedi sôn bod panel wedi cael ei sefydlu i adolygu trefniadau adeiladu ffyrdd ledled Cymru yn sgil y moratoriwm a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru. Bydd adroddiad yn cael ei gyhoeddi gan y dirprwy weinidog cyn bo hir. Bydd yr adroddiad yn amlinellu'r cynlluniau ffyrdd sydd wedi cwblhau'r broses Arweiniad ar Arfarnu Trafnidiaeth Cymru. Ychwanegodd na fyddai Ffordd Lliniaru Rhondda Fach yn cael ei chynnwys yn yr adolygiad hwnnw ond bydd yn rhan o'r CDLI fel enghraifft o gynllun credadwy (a bydd yn cael ei brofi unwaith eto fel bod modd ei gynnwys yn rhan o gynlluniau yn y dyfodol). I gloi, cadarnhaodd Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Rheng Flaen na fyddai tomen Tylorstown yn cael effaith negyddol ar Ffordd Lliniaru Rhondda Fach, bydd yr ymgynghoriad cyn ymgeisio yn cychwyn yn fuan a chyfrifoldeb yr awdurdod lleol fydd dangos bod y cynllun yn un hyfyw.

Yn dilyn sylwadau ychwanegol gan Gadeirydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu ynghylch y materion a godwyd, **PENDERFYNWYD** nodi casgliadau ac argymhellion y Gweithgor Craffu fel y'u nodir ym mharagraff 6 ac fel y'u cadarnhawyd gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

(Nodwch: Cafwyd datganiad o fuddiant personol gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol J James – “Rwyf wedi bod yn gweithio gyda Chymdeithas Twnnel Cwm Rhondda yn rhan o'm dyletswyddau yn y Senedd”

118 Rhybuddion o Gynnig

13A Trafod Rhybudd o Gynnig sydd wedi'i gyflwyno yn enwau Cyngorwyr y Fwrdeistref Sirol A. Roberts, W. Lewis, L. M. Adams, J. Barton, D. R. Bevan, H. Boggis, J. Bonetto, S. Bradwick, J. Brencher, A. Calvert, G. Caple, A. Crimmings, A. Davies-Jones, L. De- Vet, J. Edwards, J. Elliott, S. Evans, M. Griffiths, G. Jones, M. Fidler Jones, M. Forey, A. Fox, E. George, J. Harries, G. Holmes, G. Hopkins, R. Lewis, C. Leyshon, A. Morgan, S. Morgans, M. A. Norris, D. Owen-Jones, S. Pickering, S. Powell, S. Rees, J. Rosser, G. Stacey, M. Tegg, G. Thomas, W. Treeby, R. K. Turner, M. Webber, D. Williams, R. Williams, T. Williams, R. Yeo:

Mae'r Cyngor hwn yn cydnabod ymdrechion Llywodraeth Cymru i helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd yng Nghymru, o ran darparu cymorth ariannol i aelwydydd

incwm isel, a hefyd drwy amrywiaeth o welliannau effeithlonrwydd ynni cartref drwy'r fenter Cartrefi Clyd.

Ers 2009/10, mae dros 67,000 o gartrefi incwm is wedi elwa ar welliannau effeithlonrwydd ynni, gydag arbediad cyfartalog amcangyfrifedig o £300 ar eu biliau ynni gyda'r fantais ychwanegol o leihau allyriadau carbon.

Un elfen o raglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru yw cynllun Grant Nyth, sy'n cynnig ystod o gyngor diduedd am ddim a meini prawf i ymgeiswyr cymwys gael mynediad at becyn o welliannau effeithlonrwydd ynni cartref am ddim fel boeler newydd, gwres canolog neu inswleiddio, sy'n gallu gostwng biliau ynni a bod o fudd i iechyd a lles yr ymgeisydd.

Mae gwaith ardderchog wedi'i wneud gan garfan Gwresogi ac Arbed y Cyngor, er gwaethaf pandemig COVID-19. RhCT oedd yr ardal uchaf ond un o ran atgyfeirio yn 2020-21 - roedd 9% o atgyfeiriadau i'r cynllun Nyth wedi dod oddi wrth drigolion RhCT. RhCT hefyd oedd yr ardal uchaf ond un o ran gosod offer yn llwyddiannus, â chanran o 12.5% Yn ystod 2021-2022 mae Adran Gwresogi ac Arbed y Cyngor wedi anfon 3,631 o lythyron uniongyrchol i ardaloedd strategol mewn partneriaeth â Nyth yn cynnig ymyriad wedi'i dargedu i helpu'r aelwydydd sydd ei angen i gael mynediad at gymorth Nyth.

Er gwaethaf y gwaith cadarnhaol hwn a wnaed yng Nghymru ac yn lleol yn RhCT, mae costau cynyddol ynni yn golygu bod mwy a mwy o aelwydydd yn mynd i dlodi tanwydd.

Mae'r duedd hon yn bygwth y targedau a amlinellwyd yn strategaeth Trechu Tlodi Tanwydd 2021-2035 Llywodraeth Cymru. A Llywodraeth Cymru yn lansio ymgynghoriad yn ddiweddar ar lunio'r fersiwn nesaf o'r rhaglen Cartrefi Clyd, mae bellach yn amser da i archwilio dichonoldeb ehangu'r meini prawf ar gyfer ceisiadau ar gyfer cynllun Nyth.

Felly mae'r Cyngor hwn yn:

- Cydnabod y gwaith da sydd wedi'i wneud yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru, ac ar lefel leol gan garfan Gwresogi ac Arbed y Cyngor wrth fynd i'r afael â thlodi tanwydd.

Ac yn penderfynu:

- Gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at Julie James, Aelod o'r Senedd, Gweinidog Newid Hinsawdd Llywodraeth Cymru, er mwyn gwneud y sylwadau angenrheidiol ynglŷn ag ehangu meini prawf cymhwysedd y cynllun Nyth (a chynlluniau eraill) er mwyn caniatáu i geisiadau pellach gael eu cymeradwyo, er lles ein trigolion.

Gyda chaniatâd y cynigydd ac yn unol â Rheolau Gweithdrefn 12.7 y Cyngor, pleidleisiwyd ar y newid a ganlyn i'r Cynnig a chynigiwyd "Gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at Julie James, Aelod o'r Senedd, Gweinidog Newid Hinsawdd Llywodraeth Cymru, er mwyn gwneud y sylwadau angenrheidiol ynglŷn ag ehangu **a chyllido** meini prawf cymhwysedd y cynllun Nyth (a chynlluniau eraill) er mwyn caniatáu i geisiadau pellach gael eu cymeradwyo, er lles ein trigolion.

Mae'r Rhybudd o Gynnig wedi'i ddiwygio fel a ganlyn:

Mae'r Cyngor hwn yn cydnabod ymdrechion Llywodraeth Cymru i helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd yng Nghymru, o ran darparu cymorth ariannol i aelwydydd incwm isel, a hefyd drwy amrywiaeth o welliannau effeithlonrwydd ynni cartref drwy'r fenter Cartrefi Clyd.

Ers 2009/10, mae dros 67,000 o gartrefi incwm is wedi elwa ar welliannau effeithlonrwydd ynni, gydag arbediad cyfartalog amcangyfrifedig o £300 ar eu biliau ynni gyda'r fantais ychwanegol o leihau allyriadau carbon.

Un elfen o raglen Cartrefi Clyd Llywodraeth Cymru yw cynllun Grant Nyth, sy'n cynnig ystod o gyngor diduedd am ddim a meini prawf i ymgeiswyr cymwys gael mynediad at becyn o welliannau effeithlonrwydd ynni cartref am ddim fel boeler newydd, gwres canolog neu inswleiddio, sy'n gallu gostwng biliau ynni a bod o fudd i iechyd a lles yr ymgeisydd.

Mae gwaith ardderchog wedi'i wneud gan garfan Gwresogi ac Arbed y Cyngor, er gwaethaf pandemig COVID-19. RhCT oedd yr ardal uchaf ond un o ran atgyfeirio yn 2020-21 - roedd 9% o atgyfeiriadau i'r cynllun Nyth wedi dod oddi wrth drigolion RhCT. RhCT hefyd oedd yr ardal uchaf ond un o ran gosod offer yn llwyddiannus, â chanran o 12.5% Yn ystod 2021-2022 mae Adran Gwresogi ac Arbed y Cyngor wedi anfon 3,631 o lythyron uniongyrchol i ardaloedd strategol mewn partneriaeth â Nyth yn cynnig ymyriad wedi'i dargedu i helpu'r aelwydydd sydd ei angen i gael mynediad at gymorth Nyth.

Er gwaethaf y gwaith cadarnhaol hwn a wnaed yng Nghymru ac yn lleol yn RhCT, mae costau cynyddol ynni yn golygu bod mwy a mwy o aelwydydd yn mynd i dlodi tanwydd.

Mae'r duedd hon yn bygwth y targedau a amlinellwyd yn strategaeth Trechu Tlodi Tanwydd 2021-2035 Llywodraeth Cymru. A Llywodraeth Cymru yn lansio ymgynghoriad yn ddiweddar ar lunio'r fersiwn nesaf o'r rhaglen Cartrefi Clyd, mae bellach yn amser da i archwilio dichonoldeb ehangu'r meini prawf ar gyfer ceisiadau ar gyfer cynllun Nyth.

Felly mae'r Cyngor hwn yn:

- Cydnabod y gwaith da sydd wedi'i wneud yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru, ac ar lefel leol gan garfan Gwresogi ac Arbed y Cyngor wrth fynd i'r afael â thlodi tanwydd.

Ac yn penderfynu:

- Gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at Julie James, Aelod o'r Senedd, Gweinidog Newid Hinsawdd Llywodraeth Cymru, er mwyn gwneud y sylwadau angenrheidiol ynglŷn ag ehangu meini prawf cymhwysedd y cynllun NEST (a chynlluniau eraill) er mwyn caniatáu i geisiadau pellach gael eu cymeradwyo, er lles ein trigolion.

Yn dilyn trafodaeth hir, **PENDERFYNWYD** mabwysiadu'r Rhybudd o Gynnig yma gyda'r newid dan sylw.

(Nodwch): Cyhoeddodd Cyngorydd y Fwrdeistref Sirol M Powell ddatganiad o

fuddiant personol – “Mae gen i dros 40 mlynedd o brofiad o weithio yn y diwydiant gwresogi a gwaith plymwr”.

13B Trafod Rhybudd o Gynnig sydd wedi'i gyflwyno yn enwau Cynghorwyr y Fwrdeistref Sirol J. Barton, J. Edwards, L. M. Adams, D. R. Bevan, H. Boggis, J. Bonetto, S. Bradwick, J. Brencher, A. Calvert, G. Caple, A. Crimmings, A. Davies-Jones, L. De- Vet, J. Elliott, S. Evans, M Griffiths, G. Jones, M. Fidler Jones, M. Forey, A. Fox, E. George, J. Harries, G. Holmes, G. Hopkins, R. Lewis, W. Lewis, C. Leyshon, A. Morgan, S. Morgans, M. A. Norris, D. Owen-Jones, S. Pickering, S. Powell, S. Rees, A Roberts, J. Rosser, G. Stacey, M. Tegg, G. Thomas, W. Treeby, R. K. Turner, M. Webber, D. Williams, R. Williams, T. Williams, R. Yeo:

Mae cost gynyddol prisiau ynni yn cael ei disgrifio'n “argyfwng cenedlaethol” sy'n effeithio ar gartrefi, busnesau a'r cwmnïau ynni eu hunain.

Mae'r cynnydd sylweddol mewn prisiau nwy wedi gweld sector ynni'r DU yn talu tua £20 biliwn yn fwy eleni. Mae'r cap ar brisiau ynni, sydd ar hyn o bryd wedi'i gyfyngu i £1,277, ar fin cynyddu ym mis Ebrill. O ganlyniad, gallai aelwydydd weld eu biliau ynni'n yn cynyddu o 50%, sy'n golygu y gallai aelwydydd fod cymaint â £1,200 y flwyddyn ar eu colled wrth i gyfraniadau Yswiriant Gwladol godi hefyd.

Mae pris cynyddol ynni wedi gweld mwy nag 20 o gyflenwyr ynni yn mynd i'r wal ers mis Medi, gyda llawer o gwsmeriaid wedi'u symud ymlaen at ddarparwyr newydd ar dariffau drutach, sy'n annheg.

Er bod y rhan fwyaf o ddefnyddwyr yn cael eu diogelu gan y cap ar gostau ynni o £1,277 ar gyfer defnydd domestig arferol, bydd y terfyn yn codi ar 1 Ebrill yn unol â chyhoeddiad disgwylidig ddechrau mis Chwefror. Mae hyn yn golygu bod amser yn brin i Lywodraeth y DU fynd i'r afael â'r argyfwng.

Mae elusen National Energy Action (NEA) wedi rhybuddio y bydd 6 miliwn o aelwydydd yn y DU (y nifer uchaf a gofnodwyd erioed) yn byw mewn tldi tanwydd pan fydd y cynnydd yn y terfyn ar brisoedd ynni yn dod i rym ym mis Ebrill. Mae'r canfyddiadau hyn wedi'u cefnogi gan felin drafod The Resolution Foundation, a rybuddiodd y byddai miliynau o deuluoedd yn y DU yn wynebu blwyddyn dynn yn 2022 o ganlyniad i gynydd yn eu biliau ynni, cyflogau disymud a threthi uwch. Mae Banc Lloegr hefyd wedi dweud ei fod yn disgwyl i chwyddiant gyrraedd 6% erbyn y gwanwyn.

Mae The Resolution Foundation wedi dweud y gallai cynnydd mewn cyfraniadau Yswiriant Gwladol o fis Ebrill ymlaen, ynghyd â chynnydd disgwylidig mewn biliau ynni yn yr un mis olygu ergyd o £1,200 i gyllid yr aelwyd, gyda theuluoedd incwm isel yn cael eu gorfodi i ysgwyddo baich mwyaf y cynnydd hwn, gan eu bod yn gwario cyfran fwy o'u hincwm ar drydan a nwy.

Yn gynharach y mis hwn, galwodd grŵp o ugain o ASau ac Arglwyddi Ceidwadol – gan gynnwys pump cyn Weinidog – ar y Prif Weinidog i gymryd camau i fynd i'r afael â chostau byw cynyddol a lleddfu'r pwysau ar y teuluoedd â'r incwm isaf.

Mae cyflenwyr ynni gan gynnwys Good Energy, EDF a'r corff masnach Energy UK wedi galw am ymyrraeth gan y llywodraeth, ar ôl i gost nwy mewn marchnadoedd cyfanwerthu godi mwy na 500% mewn llai na blwyddyn. Mae'r cynnydd wedi golygu bod dros ugain o gyflenwyr wedi mynd yn fethdalwyr, yn sgil gorfod prynu nwy ar y farchnad gyfanwerthu am brisiau uwch nag y cân nhw ei werthu.

Mae diffyg gweithredu Llywodraeth San Steffan yn arwain at "argyfwng enfawr ar gyfer 2022" gyda biliau ynni o bosib yn cynyddu o 50% arall oni bai bod y llywodraeth yn ymyrryd. Mae llawer o lywodraethau eraill ledled Ewrop wedi lleihau trethi ac ardollau eraill, a gallai cymryd camau tebyg yn y DU arbed bron i £200 y flwyddyn ar fil cyfartalog.

Un ateb a leisiwyd gan y diwydiant yw symud ardollau gwyrdd o filiau ynni i drethiant cyffredinol gan y byddai'n golygu bod enillwyr uwch yn talu mwy na chartrefi incwm is, sy'n gwario cyfran fwy o'u hincwm ar hanfodion fel gwresogi.

Maen nhw hefyd yn dadlau y byddai hyn yn gostwng y mesur chwyddiant, gan arbed arian i'r llywodraeth ar gostau benthycu sy'n gysylltiedig â chwyddiant. Serch hynny, nid yw'n ymddangos bod y Trysorlys yn ffafrio'r dull hwn o weithredu gan ei fod yn amharod i gynyddu'r baich treth cyffredinol, a'r arwyddion yw y bydd Llywodraeth y DU yn lle hynny yn ceisio ehangu'r Cynllun Gostyngiad Cartrefi Cynnes gwerth £140 yn rhan o becyn rhyddhad wedi'i dargedu hyd at 6 miliwn o gartrefi.

Er gwaethaf anallu ymddangosiadol Llywodraeth San Steffan i weithredu'n bendant, mae trigolion yng Nghymru ac ar draws RhCT wedi elwa ar fentrau sydd wedi'u cynllunio i leihau tlodi tanwydd a chynyddu effeithlonrwydd ynni cartrefi.

Mae cynllun Arbed am Byth Llywodraeth Cymru wedi darparu 206 o fesurau ynni i 113 o gartrefi ym Mhenrhiwceiber, tra bod RhCT hefyd yw'r ardal uchaf ond un yng Nghymru o ran cyfeirio aelwydydd i'r cynllun a gosod mesurau yn 2020-21. Mae Grant Gwresogi RhCT y Cyngor ei hun – sy'n darparu cyllid o hyd at £5,000 i gynorthwyo hyd at 20 o aelwydydd sydd mewn perygl o dlodi tanwydd ond nad ydynt yn gymwys ar gyfer cynlluniau cymorth eraill – wedi derbyn 24 o geisiadau gyda 7 grant wedi'u cymeradwyo ar gost o £1,500 fesul eiddo.

Mae Swyddogion y Cyngor hefyd yn gweithio'n agos gyda'r Ganolfan Cyngor ar Bopeth a sefydliadau eraill i gyfeirio unigolion a theluoedd sydd angen cymorth at y ffrwd fwyaf priodol o gymorth ariannol.

Mae'r Cyngor hwn, felly, yn penderfynu:

- Galw ar Lywodraeth y DU i anrhydeddu addewid ymgyrch Brexit o dorri'r gyfradd TAW o 5% ar filiau ynni, neu i gyflwyno pecyn cymorth amgen sy'n darparu cyllid ychwanegol – i roi cymhorthdal i gwmnïau ynni ac i roi rhyddhad i gartrefi – fel nad yw aelwydydd ar draws y DU, gan gynnwys yma yn Rhondda Cynon Taf, yn ysgwyddo baich y cynnydd mewn prisiau.
- Gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at yr Ysgrifennydd Busnes, Canghellor y Trysorlys a Phrif Weinidog y DU i ofyn bod camau brys yn cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r argyfwng prisiau ynni.

Yn dilyn trafodaeth hir, **PENDERFYNWYD** mabwysiadu'r Rhybudd o Gynnig.

119 Materion Brys

120 Newid Aelodaeth

Yn dilyn newidiadau i gynllun dirprwyo'r Arweinydd, cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu ei adroddiad yn gofyn bod y Cyngor yn ethol y penodiadau canlynol ar gyfer gweddill Blwyddyn y Cyngor: Gofynnodd hefyd am awdurdod gan y Cyngor i wneud unrhyw newidiadau ôl-ddilydol i gynrychiolaeth pwyllgor y Grŵp Llafur.

- a) Maer;
- b) Dirprwy Faer;
- c) Is-gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio a Datblygu;
- d) Cadeirydd y Pwyllgor Apeliadau / Apeliadau Gweithwyr / Apeliadau Prif Swyddogion

a) **PENDERFYNWYD** – ethol Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Treeby yn Ddirprwy Faer Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar gyfer Blwyddyn y Cyngor 2021-2022.

(Cyhoeddodd Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Treeby mai Mr Paul Hammett fydd ei chymar ac y byddai manylion ei Chaplan dewisol yn cael eu cyhoeddi maes o law)

b) **PENDERFYNWYD**- ethol Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Lewis yn Ddirprwy Faer Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar gyfer Blwyddyn y Cyngor 2021-2022.

(Rhoddodd Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol W Lewis wybod y byddai manylion ei chymar yn cael eu cyhoeddi'n fuan)

c) **PENDERFYNWYD** –ethol Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol R Williams yn Is-gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio a Datblygu am weddill Blwyddyn y Cyngor, 2021-2022.

d) **PENDERFYNWYD** –ethol Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol G Holmes yn Gadeirydd y Pwyllgor Apeliadau / Apeliadau Gweithwyr / Apeliadau Prif Swyddogion am weddill Blwyddyn y Cyngor, 2021-2022.

e) **PENDERFYNWYD** - Awdurdodi Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu i benodi aelodau'r Grŵp Llafur i bwyllgorau'r Cyngor sy'n galw am gydbwysedd gwleidyddol, ar ôl iddo dderbyn cadarnhad o ddymuniadau'r grŵp gwleidyddol dan sylw.

Daeth y cyfarfod yma i ben am 7.50pm

**Y Cynghorydd S Powderhill
Cadeirydd**

tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

COUNCIL

9 FEBRUARY 2022

MEMBERS QUESTIONS ON NOTICE

REPORT OF THE SERVICE DIRECTOR, DEMOCRATIC SERVICES & COMMUNICATION.

1. PURPOSE OF THE REPORT

- 1.1 To present the order of questions in respect of the Members Questions on Notice, following the amendment to the process agreed at the [Council AGM 2019](#).

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that Members:

- 2.1 Receive the Questions and any supplementary questions proposed, as in accordance with the running order advised upon in 4.3 of the report, which should not exceed a 20-minute time period.

3. REASONS FOR RECOMMENDATIONS

- 3.1 As agreed at the Council AGM on the 15th May, 2019, Members agreed to amend Council Procedure Rule 9.2 in respect of Members Questions on Notice. A further amendment was made to Council Procedure Rule 9.2 at the Council AGM on the 26th May 2021 in respect of supplementary questions following expiry of the 20 minute time duration. [Council AGM 2021](#)

4. MEMBERS QUESTION ON NOTICE

- 4.1 The closing date for receipt of Members Questions on Notice to the Council Business Unit for the Council meeting on the 9th February 2022 was 5pm on the 27th January 2022.
- 4.2 Twenty five questions were received and put forward to the Council Ballot held on the 31st January 2022, to determine the running order of the questions at the Council Meeting.
- 4.3 The results of the ballot are outlined below:-

Number	Corresponding Question
1	<p>Question from County Borough Councillor L Walker to the Cabinet Member for Education & Inclusion Services County Borough Councillor J Bonetto:</p> <p>“In view of the fact that Welsh Secondary schools are 25% under capacity, would the education department consider using this spare space for children with special education needs in order to alleviate the overcrowding in special schools, as other local authorities in Wales run satellite classes in mainstream schools”.</p>
2	<p>Question from County Borough Councillor M. Forey to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Leader please provide an update on how the Council is supporting colleagues in Health in the fight against the Omicron variant?”</p>
3	<p>Question from County Borough Councillor M. Powell to the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services, County Borough Councillor A. Crimmings:</p> <p>“Whilst Aberdare has been fortunate to get funding from RCT for a BMX track and Gravity Family Bike Park would the Cabinet Member say what RCTCBC has done to date to provide similar facilities in Pontypridd please?”</p>
4	<p>Question from County Borough Councillor G. P. Thomas to the Chair of the Children and Young People Scrutiny Committee, County Borough Councillor S. Rees-Owen:</p> <p>“Can the Chair of the Children and Young People Scrutiny Committee please make a statement on the priorities of the Committee?”</p>
5	<p>Question from County Borough Councillor D. Williams to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“How is the Council supporting low-income households to meet the pressures of increasing household fuel costs during the winter?”</p>
6	<p>Question from County Borough Councillor H. Boggis to the Chair of the Finance and Performance Scrutiny Committee, County Borough Councillor M. Powell:</p> <p>“Can the Chair of the Finance and Performance Scrutiny Committee please make a statement on the priorities of the Committee?”</p>

7	<p>Question from County Borough Councillor A. S. Fox to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Council Leader provide an update on what progress is being made on the backlog of repairs to bridges and other critical infrastructure?”</p>
8	<p>Question from County Borough Councillor A. Roberts to the Cabinet Member for Stronger Communities, Wellbeing and Cultural Services, County Borough Councillor R. R. Lewis:</p> <p>“Will the Cabinet Member please make a statement on the Council’s work with Voluntary and Third Sector organisations in Rhondda Cynon Taf?”</p>
9	<p>Question from County Borough Councillor Sheryl. Evans to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Council Leader outline the priority areas when considering the draft budget for 2022/2023?”</p>
10	<p>Question from County Borough Councillor G. Stacey to the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services, County Borough Councillor A. Crimmings:</p> <p>“Can the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services please provide an update on the further works due to start in Ynysangharad Park?”</p>
11	<p>Question from County Borough Councillor L. M. Adams to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Will the Leader provide an update on how many families have received support through the £100 Winter Fuel Support Scheme in Rhondda Cynon Taf?”</p>
12	<p>Question from County Borough Councillor L Hooper to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Cabinet Member please make a statement on the chronic congestion on the A4119 and the roundabout for Junction 34 of the M4?”</p>
13	<p>Question from County Borough Councillor S. Bradwick to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Leader of the Council provide an update on the progress of flood alleviation scheme bids for the forthcoming year please?”</p>

14	<p>Question from County Borough Councillor S. M. Powell to the Cabinet Member for Stronger Communities, Wellbeing and Cultural Services, County Borough Councillor R. Lewis:</p> <p>“How is this Council progressing plans for the introduction of Electric Charge Points throughout Rhondda Cynon Taf?”</p>
15	<p>Question from County Borough Councillor W. Lewis to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“With the change in working practices due to the pandemic what is the Council doing to support co-working spaces?”</p>
16	<p>Question from County Borough Councillor J. Barton to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“What action can the Council take to improve road safety and reduce speeding traffic in local communities?”</p>
17	<p>Question from County Borough Councillor J. Elliott to the Leader of the Council, County Borough Councillor A Morgan:</p> <p>“Can the Council Leader please provide an update on the various flood schemes planned and ongoing across RCT, including for the Cwmbach ward?”</p>
18	<p>Question from County Borough Councillor S. Morgans to the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services, County Borough Councillor A. Crimmings:</p> <p>“Will the Cabinet Member make a statement on the Council’s investment in outdoor leisure facilities?”</p>
19	<p>Question from County Borough Councillor M. Griffiths to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the leader update on budget discussions with the Welsh Government in his role as WLGA Leader?”</p>
20	<p>Question from County Borough Councillor D. Owen-Jones to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“What implications does the recent Welsh Government announcement to pause major roadbuilding schemes in Wales have for Rhondda Cynon Taf?”</p>

21	<p>Question from County Borough Councillor R. Williams to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Council Leader provide an update on the implementation of the Real Living Wage to the social care sector in RCT?”</p>
22	<p>Question from County Borough Councillor S. Rees to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Will the Leader please make a statement on the Council’s budget planning ahead of the next financial year?”</p>
23	<p>Question from County Borough Councillor G. Holmes to the Cabinet Member for Adult Social Services, County Borough Councillor G. Caple:</p> <p>“Could the Cabinet Member please make a statement on delayed discharges from hospital and outline what work the Council is undertaking to assist with this?”</p>
24	<p>Question from County Borough Councillor R. Yeo to the Leader of the Council, County Borough Councillor A. Morgan:</p> <p>“Can the Council Leader provide an update on Storm Dennis damage repairs and what further works are expected to be carried out this year?”</p>
25	<p>Question from County Borough Councillor S Trask to the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services, County Borough Councillor A. Crimmings:</p> <p>“Would the Cabinet Member for Environment, Leisure and Heritage Services make a statement about the ongoing use of leisure facilities as coronavirus vaccination sites?”</p>

4.4 At the Council meeting a maximum of 20 minutes shall be allowed for Questions on Notice. Any questions that are not dealt with in this time limit shall fall. Any questions on notice not answered will need to be resubmitted to the Proper Officer for the next full Council meeting in accordance with these rules.

5. CONSULTATION / INVOLVEMENT

5.1 The amendments to the Council Procedure Rule in respect of Members Questions was considered and agreed at the Council’s AGM 2019 and AGM 2021, following consultation with the Constitution Committee.

6. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS

6.1 The amendment to the Council procedure rule taken forward at the Council AGM, allows the opportunity for more Members to ask a question at Council

7. FINANCIAL IMPLICATIONS

7.1 There are no financial implications aligned to this report.

8. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

8.1 The report has been prepared in accordance with Council Procedure Rule 9.2.

9. LINKS TO THE COUNCILS CORPORATE PLAN / OTHER CORPORATE PRIORITIES.

9.1 The opportunity for Members to propose questions at Council meetings allows Members to receive information which potentially detail the Council priorities. It also embraces the Future Generations Act as all work and decisions taken by Council seek to improve the social, economic, environmental and cultural well-being of the County Borough.

10. CONCLUSION

10.1 Detailing the procedure for Members Questions on Notice assists in transparency for both Members and for public engagement.

Other Information:-

Relevant Scrutiny Committee – Overview & Scrutiny Committee

LOCAL GOVERNMENT ACT 1972

AS AMENDED BY

THE LOCAL GOVERNMENT (ACCESS TO INFORMATION) ACT 1985

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

COUNCIL

9 FEBRUARY 2022

**REPORT OF THE SERVICE DIRECTOR, DEMOCRATIC SERVICES &
COMMUNICATION.**

Item: MEMBERS QUESTIONS ON NOTICE

Background Papers

[Council AGM 2019.](#)

[Council AGM 2021](#)

tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

COUNCIL

9 FEBRUARY 2022

MEMBER'S MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

JOINT REPORT OF THE DIRECTOR OF LEGAL SERVICES & THE SERVICE DIRECTOR, DEMOCRATIC SERVICES & COMMUNICATION.

1. PURPOSE OF REPORT

- 1.1 The purpose of the report is to provide Council with a draft Member's Memorandum of Understanding, developed by the Democratic Services Committee, for endorsement and adoption. The Memorandum seeks to support the ambitions of the Council to promote diversity in democracy, promote high standards of behaviour and mutual respect between Members.
- 1.2 In addition to being asked to consider endorsing and adopting the Memorandum, Members are also asked to consider adopting a Fair and Respectful Election Campaign Pledge.

2. RECOMMENDATIONS

- 2.1 It is recommended that Members:
 - (i) Agree to adopt the draft 'Memorandum of Understanding' ('MOU'), developed by the Democratic Services Committee and attached at Appendix A, following commendation by the Council's Standards Committee in order to encourage further mutual respect and a show of working together by Members for the benefit of their communities; and
 - (ii) As part of adopting this MOU, Council is asked to commit to supporting a Fair & Respectful Election Campaign Pledge, and to delegate responsibility to the Democratic Services Committee to agree its content.

3. BACKGROUND

- 3.1 The Democratic Services Committee have proactively been undertaking work to promote and encourage diversity in democracy through the Diversity in Democracy Working Group.

- 3.2 At the meeting of the Democratic Services Committee on the [10th May](#) Members received and supported the interim report of the Diversity in Democracy working group and its resulting recommendations.
- 3.3 Due to the importance of the work of the group and its links with the work of the WLGA in respect of the 'Council's Diversity Pledges', the interim report was presented to Council for further endorsement following the Council's AGM, to raise the profile of the work undertaken to-date and the future plans of the Democratic Services Committee to progress this important agenda.
- 3.4 Council endorsed the 16 recommendations outlined by the working group and also committed to becoming a Diverse Council.

4 MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

- 4.1 Within its interim report, the working group took forward a recommendation in respect of the creation of a 'Memorandum of Understanding'

"To consider introducing a 'statement of understanding' for Members outlining their duties as a Councillor including the need to have mutual respect within the Council Chamber."
- 4.2 The intended outcome of the statement would be a demonstration of mutual respect to other people with varying political opinions and a commitment for all Members to continue working together for the benefit of its communities.
- 4.3 A draft MOU was presented to the Democratic Services Committee on the 27th September 2021, to which Members agreed for its presentation to the Council's Standards Committee for further comment and feedback.
- 4.4 The Council's Standards Committee considered and supported the draft MOU at its November meeting and were supportive of the principles included and its intended benefits.
- 4.5 The Draft MOU is attached at Appendix A. The MOU would provide an opportunity for Members to publicly commit to using their term of office to work for the Council, the County Borough and its citizens, and to commit to the standards of conduct expected by the Council. It's considered its adoption would strengthen standards and ethical arrangements within the Council and would support and sit alongside the Council's Code of Conduct for Members, the Standards of Conduct Expected By Members Local Resolution Policy and Member-Officer Protocol.
- 4.6 It was originally proposed that this MOU would receive further consideration in early 2022 by the Democratic Services Committee. With the agreement of the Chair of that Committee, this item is being presented to Council at its February meeting, to facilitate, subject to support from full Council, its content playing an integral part of the Council's 'Become a Councillor' activities.

- 4.7 Consideration by Full Council at this point will also enable Members to consider supporting a pledge to conduct a Fair and Respectful Election Campaign in the 2022 local elections.

5. FAIR & RESPECTFUL ELECTION CAMPAIGN PLEDGE

- 5.1 At a meeting of the WLGA Executive Board, held on Friday 28th January, the 22 Welsh Council Leaders agreed to make a joint statement calling on all Councillors and candidates at May's local elections to commit to a fair and respectful election campaign. A copy of this statement is attached at Appendix B.
- 5.2 This statement of principle, supported by all political groups, seeks to build upon the positive work being undertaken under the umbrella of the 'diversity and democracy work' and would complement the principles outlined in the proposed MOU.
- 5.3 Members of this Council are asked to consider supporting such a statement, alongside the broader aspirations outlined within the MOU, which would seek to ensure, as far as is possible, all candidates participate in a fair election campaign, which is based upon a positive approach to campaigning, rather than personal attacks upon individuals.
- 5.4 Members are asked to delegate responsibility for confirming the contents of such a commitment, which best suit the circumstances and personal commitments of this Council's members, to the Democratic Services Committee. It is proposed, that should this recommendation be supported by Council, that an invitation would be extended to Group Leaders, or their nominated representatives, to attend and contribute to the next meeting of the Democratic Services Committee.
- 5.5 The pledge would then form part of material provided to successfully nominated candidates by the Council's Electoral Services department. The pledge would also be promoted by the Council, to demonstrate to residents the conduct they can expect during the 2022 election period.

6. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS / SOCIO-ECONOMIC DUTY

- 6.1 The work of the Democratic Services Committee Diversity working group looks to improve the equality and diversity across the County Borough and within the local democracy setting. The more representative of society and diverse our Councillors are the better understanding they will have of the needs of the local community and therefore are better equipped at carrying out their duties and responsibilities

7. WELSH LANGUAGE IMPLICATIONS

- 7.1 Encouraging diversity within democracy includes promotion of all languages. The Council has positively promoted and supported bilingual engagement at Council meetings and provision of Committee materials.

8. CONSULTATION

- 8.1 Diversity in Democracy Working Group.
- 8.2 Democratic Services Committee – 27th September 2021
- 8.3 Standards Committee – 19th November 2021
- 8.4 Group Leader's Meetings with the Head of Democratic Services

9. FINANCIAL IMPLICATION(S)

- 9.1 None

10. LEGAL IMPLICATIONS

- 10.1 The Local Government and Elections (Wales) Act 2021 outlines a number of duties placed on Local Authorities in respect of the diversity agenda.

11. LINKS TO CORPORATE AND NATIONAL PRIORITIES AND THE WELL-BEING OF FUTURE GENERATIONS ACT.

- 11.1 The work of a Councillor is fundamental to the Council's Corporate plan, as Councillors are the mouthpiece for the communities that they serve.
- 11.2 Ensuring that there are greater opportunities for a more diverse democracy across RCT links to the Wellbeing of Future Generations goals of a more equal Wales and a Wales of cohesive communities

12. CONCLUSION

- 12.1 Trying to achieve a diverse culture is challenging and the Democratic Services Committee working group have, in a short period of time, already identified potential barriers that may dissuade members of the public to stand as a candidate for election.
- 12.2 As a Council we need to ensure that any perceived barriers are eradicated and instead celebrate and promote the rewarding experiences of becoming a Councillor.
- 12.3 Ensuring Members have a clear understanding of their roles and behaviour in and outside of the Council Chamber is paramount to ensuring a safe and inclusive working environment for all.

LOCAL GOVERNMENT ACT 1972

AS AMENDED BY

THE LOCAL GOVERNMENT (ACCESS TO INFORMATION) ACT 1985

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

COUNCIL

9th FEBRUARY 2022

**REPORT OF THE SERVICE DIRECTOR, DEMOCRATIC SERVICES &
COMMUNICATION**

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

Democratic Services Working Group – 27th September 2021

**Standards Committee – 19th November 2021 – Report of the Service Director,
Democratic Services and Communication**

tudalen wag

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

This Memorandum of Understanding should be considered in conjunction with the Members' Code of Conduct and forms part of the ethical code which binds all Members of Rhondda Cynon Taf County Borough Council.

As an Elected Member of Rhondda Cynon Taf Council I agree to:

1. Represent the people of Rhondda Cynon Taf equally and without discrimination. I will show respect at all times and consideration for others and not use bullying language or behaviour towards others.
2. Acknowledge all issues that are brought to my attention by residents of the County Borough and act appropriately and timely following receipt of such information, ensuring I act in the best interests of the residents and the Council as a whole.
3. Ensure that the Council's resources are used both lawfully and prudently, when discharging my duties and responsibilities.
4. Undertake my role in a professional manner whether in a physical or virtual setting when representing the Council and the residents that I serve.
5. Undertake my role and the duties aligned in a safe manner, ensuring the safety of myself, colleagues and residents whether through a physical or virtual setting.
6. Promote civility online through any digital engagement and social media platforms that I utilise, providing a clear statement of intent as to engagement through a civil and open manner.
7. Abide by the Council's Constitution, Rules of Procedure and Council policies and procedures as advised upon during my term of office.
8. Have regard to the contributions made by colleagues, officers and public speakers during Council meetings, demonstrating mutual respect regardless of political opinions and positively demonstrating a show of working together for the benefit of the communities within the County Borough.
9. Safeguard and promote the life chances of children looked after by the Council and diligently discharge my responsibilities as Corporate parent of those children, Safeguarding both Vulnerable Children and Adults.
10. Act according to the highest standards of probity in carrying out my various duties as a Councillor
11. Adhere to and respect the Members' Code of Conduct and have proper regard to the advice and guidance issued by the Council's Standards Committee, including adherence to the provisions of any Local Resolution Protocol proposed by the Council's Standards Committee.

12. Support and promote the conduct of the Council's business being carried out in an open and transparent manner and ensure that information provided to me in a confidential setting is not disclosed and made available in the public domain.
13. Promote and support these commitments by leadership and by example and act in a way that secures or preserves public confidence
14. Proactively take forward the training opportunities provided to me, including all training which has been identified as mandatory in the Member Development Programme, or equivalent, to equip me to carry out my duties as a Councillor.

ⁱ Bullying can be characterised as offensive, intimidating, malicious, insulting or humiliating behaviour. Such behaviour may happen once or be part of a pattern of behaviour. Bullying behaviour attempts to undermine an individual or a group of individuals, is detrimental to their confidence and capability, and may adversely affect their health. This can be contrasted with the legitimate challenges which a member can make in questioning policy or scrutinising performance.

Joint statement by the 22 council leaders in Wales:

Fair and respectful election campaign

At Friday's WLGA Executive Board, council leaders agreed to make a joint statement calling on all councillors and candidates at May's local elections to commit to a fair and respectful election campaign:

We are all too familiar with the abuse we see in our inboxes, on our social media feeds or see and hear on our streets or, worse, at our homes.

Politics should focus on facts and respectful debate about differences of policy or priorities, not insults or intolerance, misinformation or misogyny, discrimination or division.

We are committed to attracting more diverse people to consider standing for election. We need to reassure and support those candidates who are newer to democratic life, those who are conscious they are in the minority or have already experienced discrimination.

The council elections are about people who just want to contribute and who want to make a positive difference to our communities.

Unfortunately, we are seeing an increasing number of councillors and candidates being subjected to abuse, threats and intimidation.

As well as being totally unacceptable, this behaviour undermines the principles of free speech, democratic engagement and debate.

We therefore endeavour to treat everyone with courtesy, kindness and respect and, as leaders, we stand together to call for an end to abuse, intimidation and harassment of any kind. This is particularly relevant as we enter the key period in the run up to the local government elections in May.

We pledge to participate in a fair election campaign which is based on positive campaigning and merit, rather than personal attacks and smears against individuals.

We encourage all elected members and candidates in the forthcoming election to do the same. In addition, we will publicly 'call out' any such inappropriate behaviour and take a zero-tolerance approach to abuse.

We all have the right to carry out our civic duties without fear of being attacked or abused.

Any inappropriate behaviour, whether that be verbal, physical or in writing on social media, is totally unacceptable and action will be taken if deemed necessary.

Please be kind and fair in all that you say and do.

Website: www.wlga.gov.uk

Twitter: @WelshLGA

If you require more information, please contact:

Glesni Haf Parry, Communications Officer (Media and Social Media), Welsh Local Government Association:

glesni.hafparry@wlga.gov.uk

07570370455.

Datganiad ar y cyd gan y 22 o arweinwyr cyngor yng Nghymru:

Ymgyrch etholiadol teg a pharchus

Yng nghyfarfod Bwrdd Gweithredol CLILC ddydd Gwener, fe gytunodd arweinwyr y cyngorau i wneud datganiad ar y cyd yn galw ar gynghorwyr a'r holl ymgeiswyr yn etholiadau lleol mis Mai i ymrwymo i ymgyrch etholiadol teg a pharchus:

Rydym i gyd yn rhy gyfarwydd â'r gamdriniaeth yr ydym yn ei gweld yn ein mewnflychau e-bost, ar ein negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol neu'n ei gweld neu'n ei chlywed ar ein strydoedd, neu'n waeth na hynny, yn ein cartrefi.

Fe ddylai gwleidyddiaeth ganolbwyntio ar ffeithiau a thrafodaeth barchus am wahaniaethau o ran polisi neu flaenoriaethau, nid sarhad neu anoddefgarwch, camwybodaeth neu gasineb at fenywod, gwahaniaethu neu rwyg.

Rydym wedi ymrwymo i ddenu mwy o bobl amrywiol i ystyried sefyll ar gyfer etholiad, mae angen i ni roi tawelwch meddwl a chefnogi'r ymgeiswyr hynny sy'n newydd i fywyd democrataidd, y rhai hynny sy'n ymwybodol eu bod yn y lleiafrif neu sydd eisoes wedi profi gwahaniaethu.

Mae etholiadau'r cyngor yn ymwneud â phobl sydd eisiau cyfrannu a sydd eisiau gwneud gwahaniaeth cadarnhaol i'n cymunedau.

Gwaetha'r modd, rydym ni'n gweld nifer gynyddol o gynghorwyr ac ymgeiswyr yn cael eu cam-drin, eu bygwth a'u dychryn.

Yn ogystal â bod yn gwbl annerbyniol, mae'r ymddygiad hwn yn tanseilio egwyddorion rhyddid barn, ymgysylltu democrataidd a thrafod.

Rydym ni'n ymdrechu i drin pawb â chwarteisi, caredigrwydd a pharch ac, fel arweinwyr, rydym ni'n sefyll gyda'n gilydd i alw am roi diwedd ar gam-drin, brawychu ac aflonyddu o unrhyw fath. Mae hyn yn arbennig o berthnasol wrth i ni gychwyn ar y cyfnod allweddol cyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai.

Rydym ni'n addo cymryd rhan mewn ymgyrch etholiadol deg sy'n seiliedig ar ymgyrchu cadarnhaol a theilyngdod, yn hytrach nag ymosodiadau personol a difenwol yn erbyn unigolion.

Rydym ni'n annog pob aelod etholedig a phob ymgeisydd yn yr etholiad sydd ar y gweill i wneud yr un peth. Yn ogystal, fe fyddwn ni'n amlygu'n gyhoeddus unrhyw ymddygiad amhriodol o'r fath ac ni fydd unrhyw oddefgarwch o ran cam-drin.

Mae gan bob un ohonom ni'r hawl i gyflawni ein dyletswyddau dinesig heb ofni ymosodiad neu gamdriniaeth.

Mae unrhyw ymddygiad amhriodol – naill ai ar lafar, yn gorfforol neu'n ysgrifenedig ar y cyfryngau cymdeithasol – yn gwbl annerbyniol, a bydd camau'n cael eu cymryd os bydd angen.

Byddwch yn garedig ac yn deg ym mhopeth rydych chi'n ei ddweud ac yn ei wneud.

Gwefan: www.wlga.gov.uk

Trydar: @WelshLGA

Os hoffech ragor o wybodaeth cysylltwch â

Glesni Haf Parry: Swyddog Cyfathrebu (Y Cyfryngau a Chyfryngau Cymdeithasol):

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

glesni.hafparry@wlga.gov.uk

07570370455